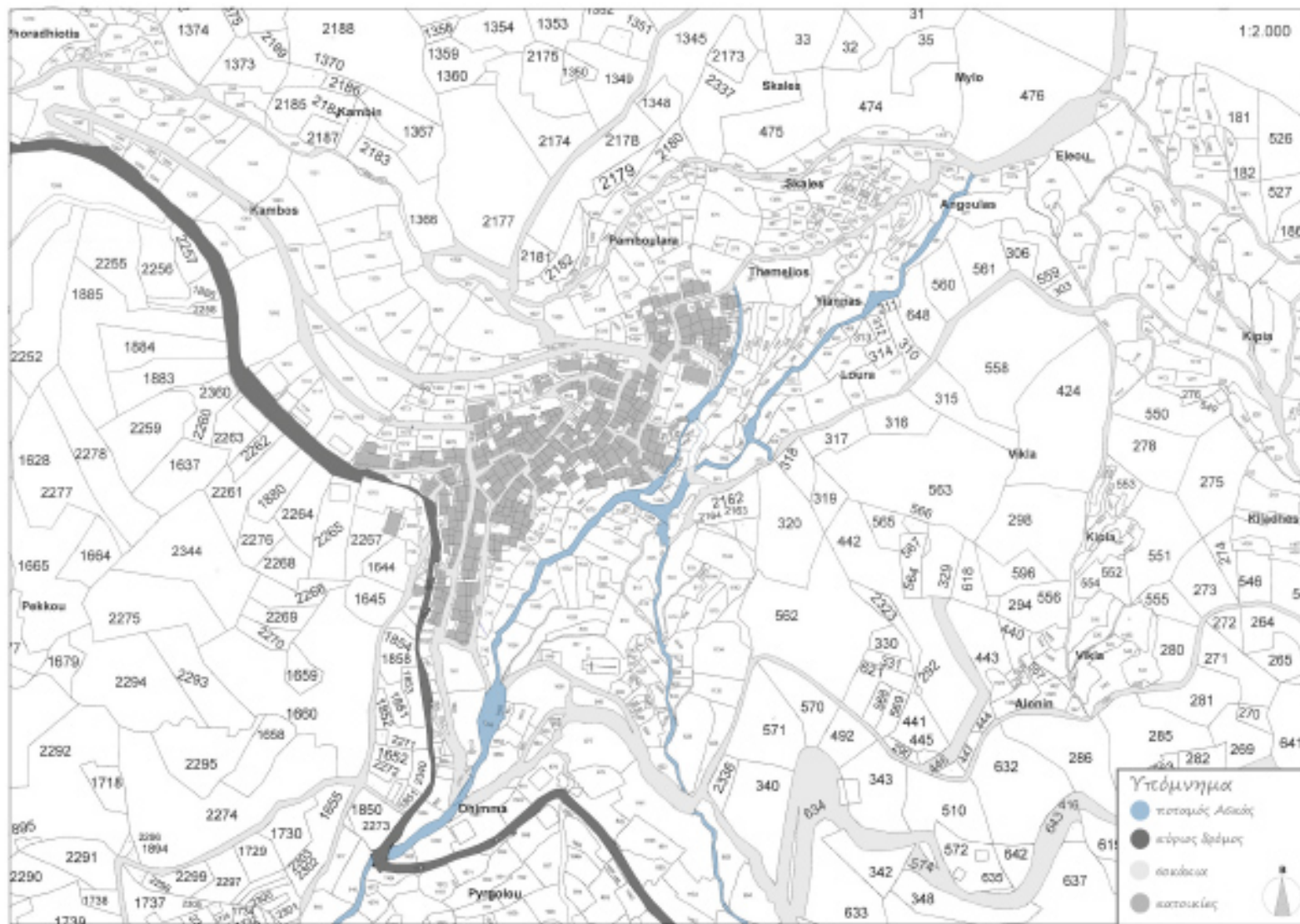

Ανάλυση παραδοσιακού ορεινού οικισμού Ασκιά

ΑΡΗ 311 Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική και Σύγχρονοι Προβληματισμοί
Εαρινό Εξάμηνο 2015
Διδάσκων : Δρ. Μαρία Φιλοκύπρου

Ιωάννα Πέτρον, Εντίτα Ορφανίδου, Έλενα Κουφοπαύλου, Νάσια Παντελίδου

Όνομασία χωριού: Ασκάς

Εισαγωγικά

Το χωριό Ασκάς αποτελεί σημαντικό παράδειγμα παραδοσιακού ορεινού οικισμού της Κύπρου. Κατά μια εκδοχή η ονομασία του χωριού οφείλεται στον πρώτο οικιστή του ο οποίος ασχολείτο με την κατασκευή ασκών (δοχείο φτιαγμένο από δέρμα για την μεταφορά κρασιού). Μια άλλη εκδοχή αναφέρει ότι πήρε το όνομα του από μια μεσαιωνική οικογένεια ευγενών που είχαν το επίθετο Ασκάς.

Πληθυσμός:
180-200 κάτοικοι (πρωτοκατοικήθηκε το 1426)

Υψόμετρο:
900m από την επιφάνεια της θάλασσας

Τοποθεσία:

- απέχει 48km από την Λευκωσία
- περιοχή Πιτσιλιάς (βόρεια της κορυφογραμμής Αδελφοί Παπούτσα)
- διασχίζεται από τον ποταμό Ασκά

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά:

- Το χωριό Ασκάς μοιάζει να είναι κρυμμένο αφού περιτοιχίζεται από υψηλά βουνά τα οποία του προσφέρουν φυσική οχύρωση.

- Η πρώτη εικόνα του χωριού που έχει κανείς από μακριά δίνει την εντύπωση μιας ενιαίας ομοιόμορφης αρχιτεκτονικής που συγκεντρώνεται ως επί το πλείστο στα νοτιοανατολικά του βουνού

- Πλησιάζοντας στενά, φιδίσια, λιθόστρωτα δρομάκια σε περιπλανούν στο χωριό που χαρακτηρίζεται από πετρόκτιστα, κεραμιδοσκεπάστα σπίτια ενωμένα μεταξύ τους.

- Ο διαχωρισμός του χωριού σε κατοικημένη και καλλιεργήσιμη γη είναι ξεκάθαρος. Κοιλιάδες και ηπιότερες πλαγιές επιλέχθηκαν για καλλιέργεια ενώ το πιο τραχύ βουνίσιο ανάγλυφο επιλέχθηκε για οικοδόμηση.

Βιβλιογραφία:
- " Ασκάς στο Διάβα του Χρόνου ", Σοφία Ιωάννου, (Εθνικός Φίλων Ανάπτυξης Ασκά, Λευκωσία 2007)σελ.

Κτήρια δημόσιου χαρακτήρα

1. Δημοτικό σχολείο

- Το κτήριο είναι νεοκλασικής αρχιτεκτονικής δωρικού ρυθμού με τέσσερις πανύψηλους κίονες και μετόπη. Κτίστηκε το 1919 με δωρεές των αδελφών Ιωάννου.

- Έχει ξεχωριστή θέση αφού βρίσκεται πάνω από τον κύριο δρόμο του Ασκά σε μια τοποθεσία με θέα τόσο του χωριού προς τα κάτω όσο και της γύρω περιοχής.

- Το 1998 τα παιδιά ξεκίνησαν να φοιτούν στο Περιφερειακό Δημοτικό Σχολείο Παλαχωριού σύμφωνα με το νέο σύστημα συμπληρωματοποίησης της εκπαίδευσης αφού ο αριθμός των μαθητών ήταν πολύ μικρός.

2. Καφενείο

- Ο καφενές ως δημόσιος χώρος συγκέντρωσης αποκλειστικά των ανδρών, διαδραμάτισε για πολλά χρόνια πρωταγωνιστικό κοινωνικοοικονομικό ρόλο στην κοινότητα.

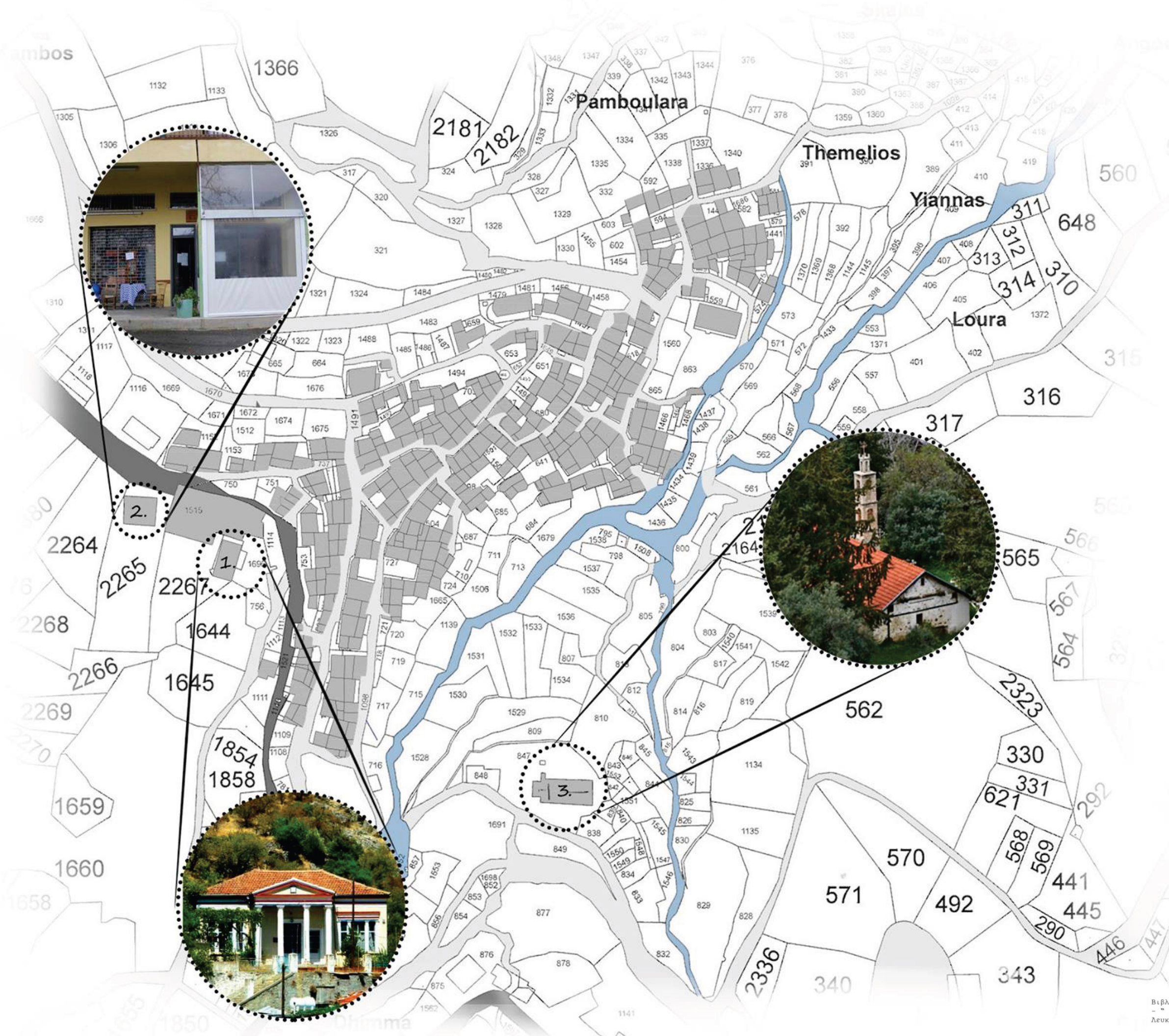
- Το καφενείο του Ανδρέα Ορφανού ξεκίνησε τη λειτουργία του γύρω στο 1970-71. Εξακολουθεί να λειτουργεί μέχρι και σήμερα ως το μόνο καφενείο της κοινότητας και είναι υπό την διεύθυνση του Κώστα Ορφανού.

3. Εκκλησία Τιμίου Προδρόμου

- Βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο του χωριού. Είναι ξυλόστεγη, τρίκλιτη βασιλική με ημικυκλική αψίδα εγγεγραμμένη στον ευθύ ανατολικό τοίχο.

- Δεν υπάρχουν σαφείς μαρτυρίες για το πότε ακριβώς κτίστηκε. Υπολογίζεται περίπου ότι το ένα μέρος του κτίστηκε το 15ο αιώνα και ένα άλλο μέρος το 16ο αιώνα.

- Σημαντικά χαρακτηριστικά του ναού είναι οι τοιχογραφίες αλλά και το κωδωνοστάσιο. Οι τοιχογραφίες που κοσμούν το εσωτερικό και αναπαριστούν τη Δευτέρα παρουσία αλλά και σκηνές της παλαιάς και καινής Διαθήκης. Το κωδωνοστάσιο κτίστηκε το 1892 και στοίχισε 3 934 γρόσια.

4. Εκκλησία Τιμίου Σταυρού

-Βρίσκεται στα ανατολικά του χωριού. Είναι ξυλόστεγη, τρίκλιτη βασιλική παρόμοιας αρχιτεκτονικής με την εκκλησία του Τιμίου Σταυρού αλλά μικρότερων διαστάσεων.

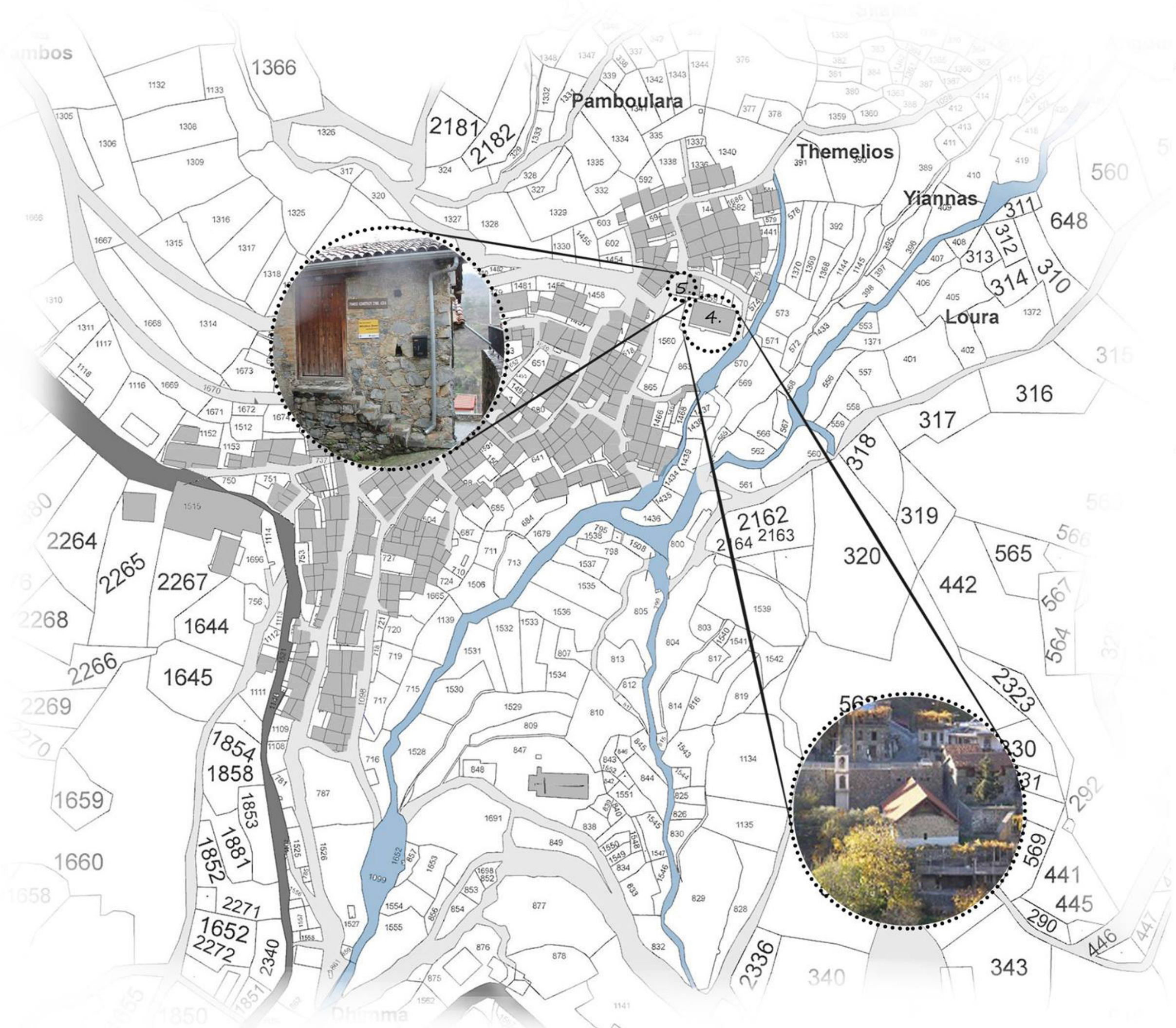
-Δεν υπάρχουν σαφείς μαρτυρίες για το πότε ακριβώς κτίστηκε. Κάποιες ενδείξεις μαρτυρούν γύρω στο 1410 δηλαδή περίπου ένα αιώνα πριν την εκκλησία του Τιμίου Σταυρού.

-Το 1967 έγινε η τελευταία επιδιόρθωση της εκκλησίας. Συγκεκριμένα ανυψώθηκε ο βόρειος και νότιος τοίχος και προστέθηκε νεότερη στέγη γαλλικού τύπου.

5. "Σκολειού"

-Το 1902 με έξοδα της εκκλησίας κτίστηκε το πρώτο σχολείο στο χωριό το οποίο βρίσκεται στην κάτω γειτονιά δίπλα από την εκκλησία του Τιμίου Σταυρού.

-Αυτό το σχολείο μέσα από διάφορες αναφορές αναφέρεται ως το πρώτο παρθεναγωγείο της Κύπρου.
- Σήμερα λειτουργεί ως γραφείο κοινοτικού συμβουλίου του Ασκά

Βιβλιογραφία:
- "Ασκάς στο Διάβα του Χρόνου", Σοφία Ιωάννου, (Εθνικισμός Φίλων Ανάπτυξης Ασκά, Λευκωσία 2007)σελ.

Οδός Μάρκου Δράκου

Στην οδό Μάρκου Δράκου υπάρχουν:

9 κτίσματα εκ των οποίων είναι:

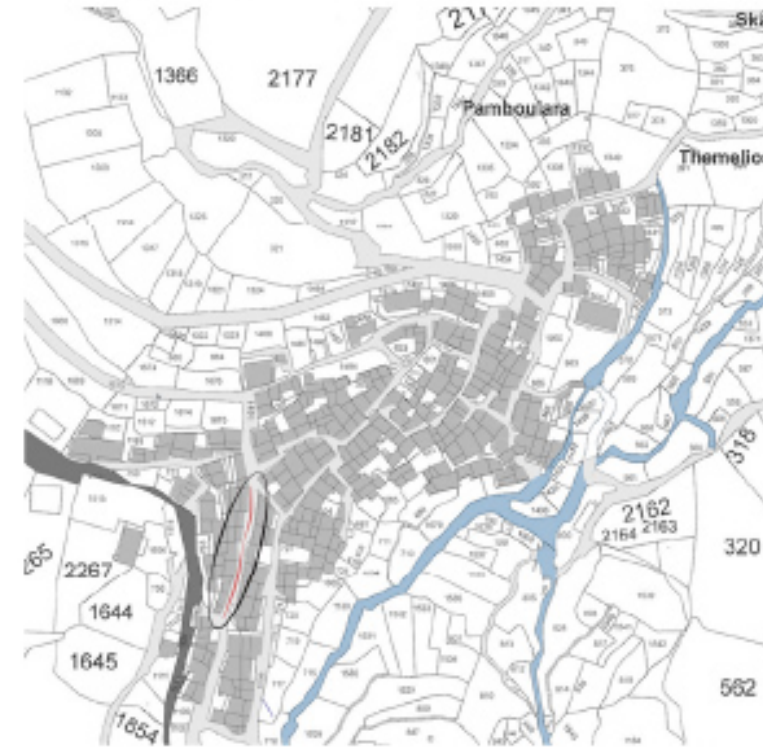
- 1 συντηρημένη κατοικία
- 2 σύγχρονες κατοικίες (οικοδομημένες με μη παραδοσιακό τρόπο και υλικά)
- 3 εγκαταλελειμένα κτήρια

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά:

Το ιδιαίτερο αυτού του δρόμου είναι το δωμάτιο που φαίνεται να ενώνει τις δύο όψεις του δρόμου.

Οδός Ανδρέα Κανάρη

Στην οδό Ανδρέα Κανάρη υπάρχουν:

10 κτίσματα εκ των οποίων:

- 1 συντηρημένη κατοικία (σήμερα χρησιμοποιείται ως πανδοχείο)
- 2 σύγχρονες κατοικίες (οικοδομημένες με μη παραδοσιακό τρόπο και υλικά)
- 1 εγκαταλελειμένο κτήριο

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά:

Ο δρόμος αυτός χαρακτηρίζεται από τον σχετικά μεγάλο αριθμό διώροφων ακόμη και τριώροφων κτηρίων.

Οδός Μάρκου Δράκου

Βορειοδυτική πλευρά του δρόμου

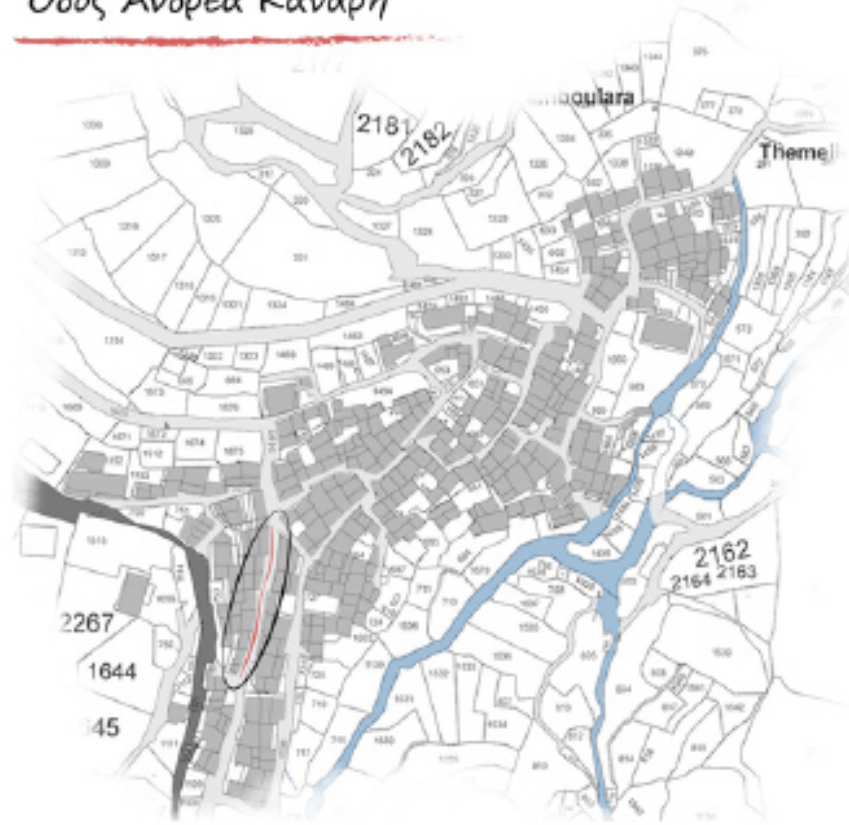

Νοτιοανατολική πλευρά του δρόμου

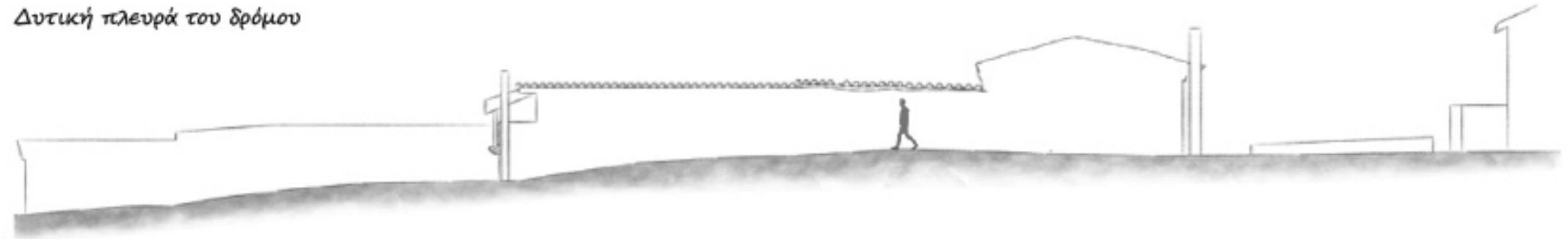
		<p>- πλατιά σκαλοπάτια δημιουργούν πλατύσκαλο για την είσοδο της κατοικίας</p>			<p>- η είσοδος της κατοικίας ακολουθεί την κλίση του δρόμου</p>			<p>- εξωτερική σκάλα οδηγεί στην είσοδο της κατοικίας. Διαχωρισμός κατοικίας σε δύο επίπεδα που συνήθως στο κάτω επίπεδο υπήρχε ο σάβλος και στο πάνω επίπεδο η κατοικία.</p>
<p>- τα σκαλιά δεν επιτρέπουν την απευθείας είσοδο στην κατοικία επομένως υπάρχει ανάγκη για κατασκευή επιπλέον σκαλοπατιών για να υπάρξει μετάβαση από τον δρόμο στην κατοικία</p>		<p>- είσοδος κατοικίας σε ανώτερο επίπεδο από το δρόμο με αποτέλεσμα να προστέθουν σκαλιά</p>						

Οι έντονες κλίσεις του εδάφους, η σκληρή υφή του πετρώματος και ο περιορισμένος χώρος ανάγκαζαν του κατοίκους να οικοδομούν κατοικίες που αναπτύσσονται κατά ύψος με αποτέλεσμα η όψη ακολουθεί την γεωμορφολογία του εδάφους. Η κορυφογραμμή των κτηρίων παρουσιάζει εναλλαγές ύψους στο επίπεδο της οροφής αλλά και του εδάφους. Σε ορισμένες περιπτώσεις δημιουργούνται κάποια επιπλέον σκαλιά τα οποία έχουν ως σκοπό είτε να ορίσουν ένα μικρό κομμάτι του δρόμου μπροστά από την είσοδο της κατοικίας είτε να ανεβάσουν σε ανώτερο επίπεδο την κατοικία αξιοποιώντας το κατώτερο επίπεδο (έχει τραχύ δάπεδο λόγω του ανάγλυφου του εδάφους) για στέγαση των ζώων.

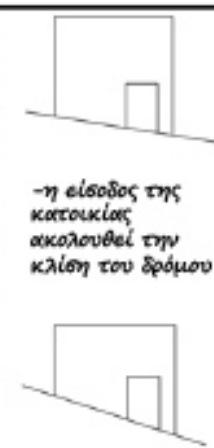
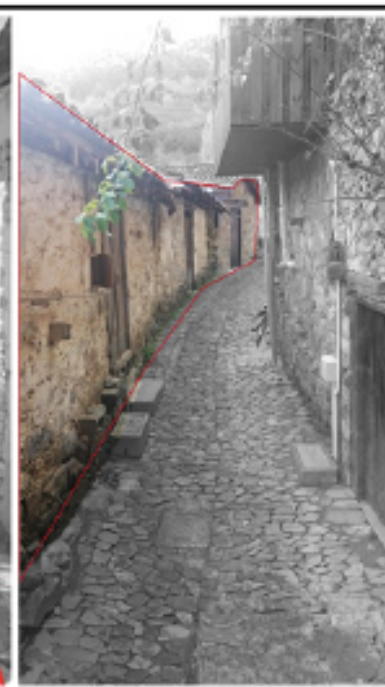
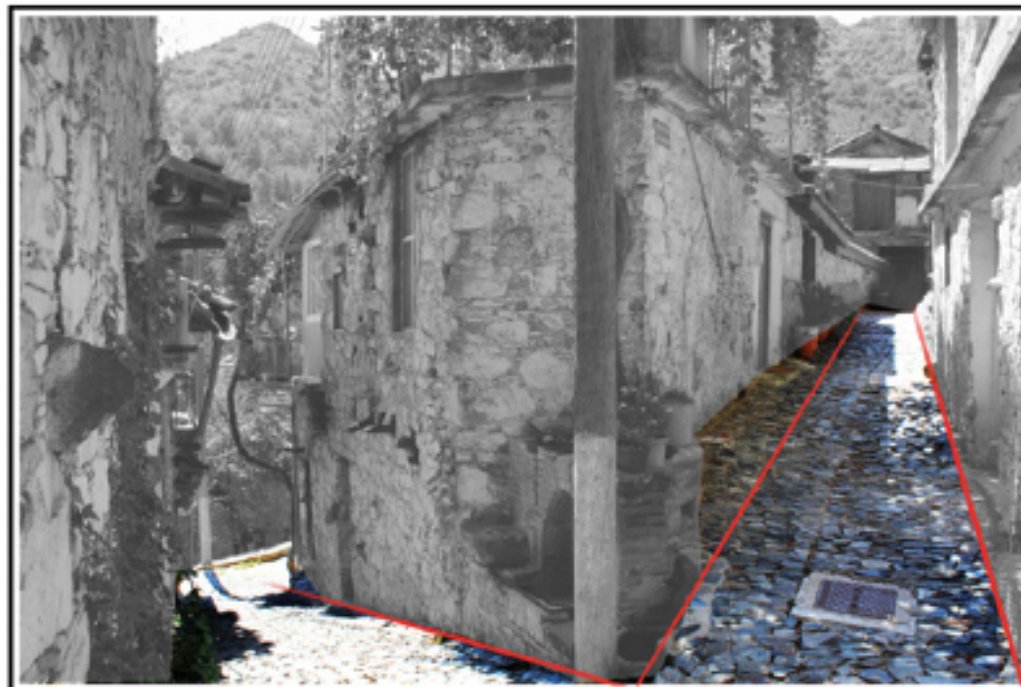
Οδός Ανδρέα Κανάρη

Δυτική πλευρά του δρόμου

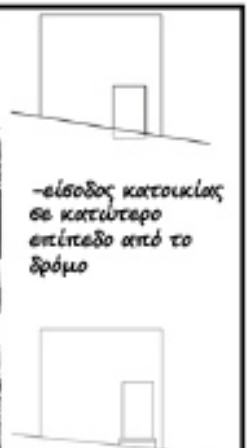

Ανατολική πλευρά του δρόμου

- η είσοδος της κατοικίας ακολουθεί την κλίση του δρόμου

- η όψη του κτιρίου μοιάζει να μικραίνει λόγω της έντονης κλίσης του δρόμου

-είσοδος κατοικίας σε κατώτερο επίπεδο από το δρόμο

-είσοδος κατοικίας σε ανώτερο επίπεδο από το δρόμο με αποτέλεσμα να γίνεται προσθήκη σκαλιών

Στον συγκεκριμένο δρόμο υπάρχει έντονη υψομετρική διαφορά μεταξύ των δύο απέναντι όψεων. Η ανατολική όψη αποτελείται κυρίως από μονόροφες κατοικίες σε αντίθεση με τη δυτική όψη του δρόμου η οποία αποτελείται κυρίως από διώροφα ή ακόμη και τριώροφα κτήρια. Τα μονώροφα έχουν το επίπεδο εισόδου τους στο ίδιο επίπεδο με τον δρόμο ενώ τα διώροφα ή τριώροφα σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν το επίπεδο της εισόδου τους σε ανώτερο επίπεδο από το δρόμο και σε κατώτερο επίπεδο από το δρόμο δημιουργούν την είσοδο του στάβλου.

Οδός Μάρκου Δράκου

Βορειοδυτική πλευρά του δρόμου

Νοτιοανατολική πλευρά του δρόμου

- κτίσματα με επίπεδη στέγαση στο ίδιο επίπεδο

- κτίσματα επίπεδης στέγασης διαφορετικού ύψους

- συνύπαρξη κεκλιμένης οροφής (μιας κλίσης) και επίπεδης οροφής

Στις όψεις του δρόμου προκαλεί ενδιαφέρον η διαφορετική αντιμετώπιση στέγασης. Τα δώματα αποτελούν τον πρώτο τρόπο στέγασης των κατοικιών ενώ αργότερα εμφανίστηκαν οι κεκλιμένες οροφές με κεραμίδια. Σημαντική για τους κατοίκους θεωρείτο η χρήση του δώματος και ως αυλή στην οποία συνήθιζαν τα καλοκαίρια να κοιμούνται. Αργότερα με την ανάπτυξη τεχνολογίας που θα επέτρεπε τη δημιουργία κεκλιμένων οροφών οι κάτοικοι έδειχναν προτίμηση σε αυτές αφού εξασφαλίζουν την απομάκρυνση της υγρασίας (βροχή - χιόνι) από το χώρο της κατοικίας αλλά προσφέρουν επίσης μια ουσιαστική μείωση των θερμικών απωλειών σε σύγκριση με το δώμα το οποίο είναι εκτεθειμένο περισσότερο από κάθε άλλη εξωτερική πλευρά του σπιτιού στις καιρικές συνθήκες. Στο συγκεκριμένο δρόμο παρουσιάζονται περισσότερα δώματα, γεγονός που δείχνει πως τα κτήρια αυτού του δρόμου προϋπήρχαν από άλλα κτήρια τα οποία έχουν κεκλιμένη οροφή

Οδός Ανδρέα Κανάρη

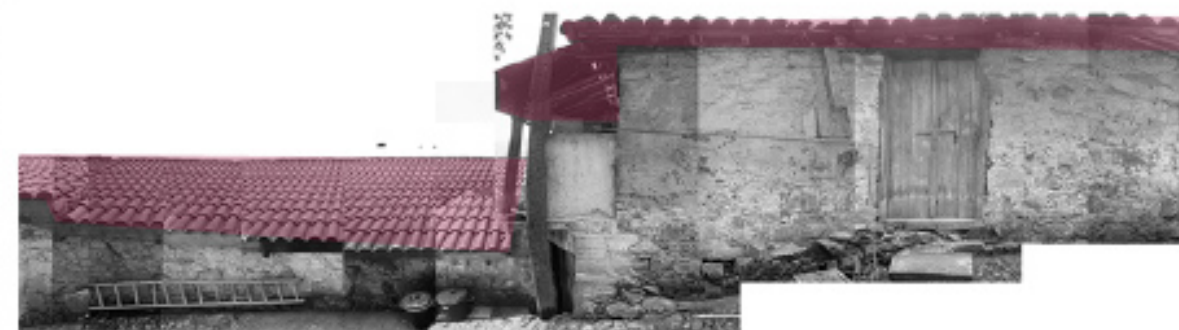
Δυτική πλευρά του δρόμου

Ανατολική πλευρά του δρόμου

- κλιμακωτή εναλλαγή ύψους επίπεδης στέγασης υπακόμενη στη μορφολογία του εδάφους

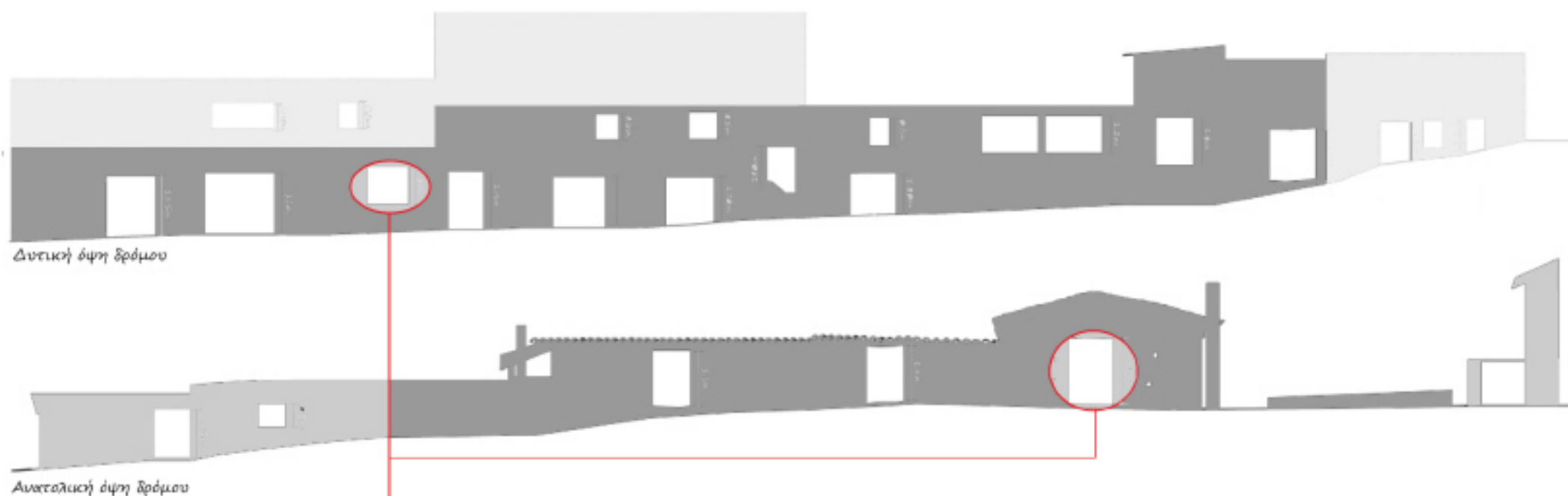
- συνύπαρξη κεκλιμένης οροφής (δύο κλίσεων) και επίπεδης οροφής

- συνύπαρξη κεκλιμένης οροφής (μιας κλίσης) και επίπεδης οροφής

Στην οδό Ανδρέα Κανάρη οι περισσότερες κατοικίες φαίνεται να έχουν κεκλιμένη οροφή γεγονός που αποκαλύπτει πως τα κτήρια αυτού του δρόμου είναι μεταγενέστερα από εκείνα της οδού Μάρκου Δράκου. Σε ορισμένες περιπτώσεις η κεκλιμένη οροφή έχει διεύθυνση τέτοια έτσι ώστε ο τριγωνισμός που δημιουργεί να είναι εμφανής σε όψη ενώ σε άλλες περιπτώσεις η διεύθυνσή της αποκρύπτει τον τριγωνισμό αυτό από την όψη του στον δρόμο

Οδός Ανδρέα Κανάρη

					<p>Πλήρωση ανοιγμάτων:</p> <p>Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι όψεις του Λακιά λόγω των θυρών και παραθύρων τα οποία έβρισκαν έτοιμα από άλλα χωριά και τοποθετούσαν στα ανοίγματά τους με αποτέλεσμα την δημιουργία ενός μωσαϊκού από πέτρες και τούβλα ώστε να πληρωθεί το κενό του ανοίγματος.</p>
--	--	--	--	--	--

(Συνέντευξη από τον Γιάννο Ορφανού, κάτοικος χωριού)

Όψη αριστερά του δρόμου στη οποία φαίνεται να υπάρχουν μόνο ως ανοίγματα οι θύρες στο επίπεδο του ισόγειου.

Όψεις στις οποίες υπάρχουν ως ανοίγματα μόνο θύρες όχι μόνο σε επίπεδο ισόγειου αλλά και σε ανώτερα επίπεδα.

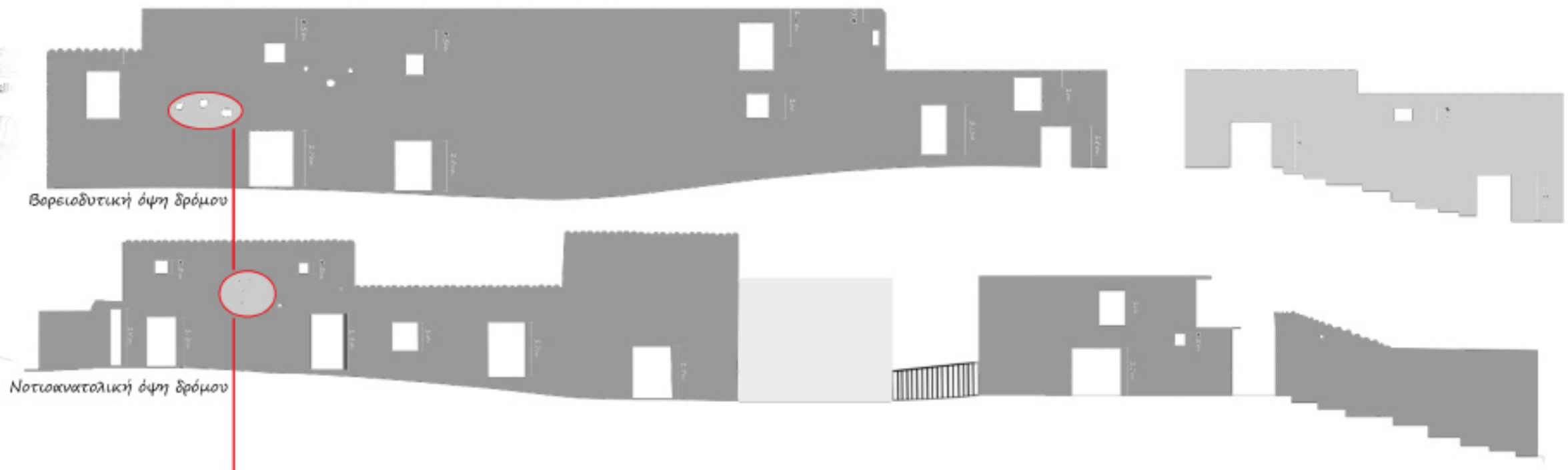

Όψεις στις οποίες υπάρχει συνδυασμός ανοιγμάτων τόσο θυρών όσο και παραθύρων

Συγκρίνοντας τις δύο όψεις του δρόμου είναι ξεκάθαρη η έντονη διαφορετικότητά τους όσον αφορά τον αριθμό των ανοιγμάτων όσο και το είδος (θύρα, παράθυρο) τους. Η ανατολική όψη του δρόμου παρουσιάζεται απλή με λιγιστά ανοίγματα στα οποία δεσπόζουν οι θύρες. Αντίθετα η δυτική όψη του δρόμου παρουσιάζει μια πολυπλοκότητα συνδυασμού θυρών και παραθύρων. Παρατηρείται επίσης η επιλογή των κατοίκων για άνοιγμα λιγιστών παραθύρων στο επίπεδο του δρόμου και περισσότερων στο επίπεδο του ορόφου. Σημαντική διαφορά ανάμεσα στις δύο όψεις αποτελεί το γεγονός ότι η δυτική όψη παρουσιάζεται απόλυτα συμπαγής με όλες τις κατοικίες να εφάπτονται μεταξύ τους σε αντίθεση με την ανατολική όψη του δρόμου όπου παρουσιάζει ένα κενό στο συνεχές μέτωπο της όψης του.

Ανάλυση όψεων ως προς τα ανοίγματα

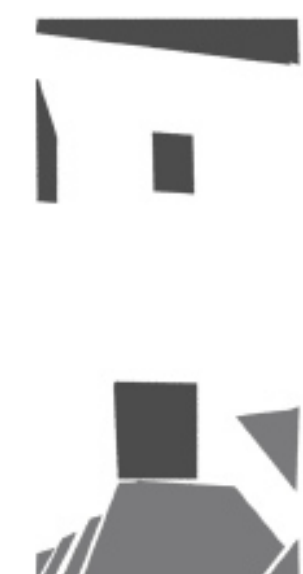
Οδός Μάρκου Δράκου

Φουλλίδες
Είναι κενά διαστήματα σε κατάλληλο ύψος όπου χρησιμοποιούνται για σκαλωσιές και αργότερα με την ολοκλήρωση της κατοικίας χρησιμοποιούνται για φυσικό φωτισμό.

Όψη στην οποία παρατηρείται άνοιγμα θύρας στο επίπεδο του δρόμου και άνοιγμα παραθύρου στο επίπεδο του ορόφου

Όψη στην οποία παρατηρείται άνοιγμα θύρας τόσο στο επίπεδο του ισόγειου όσο και στο επίπεδο του ορόφου

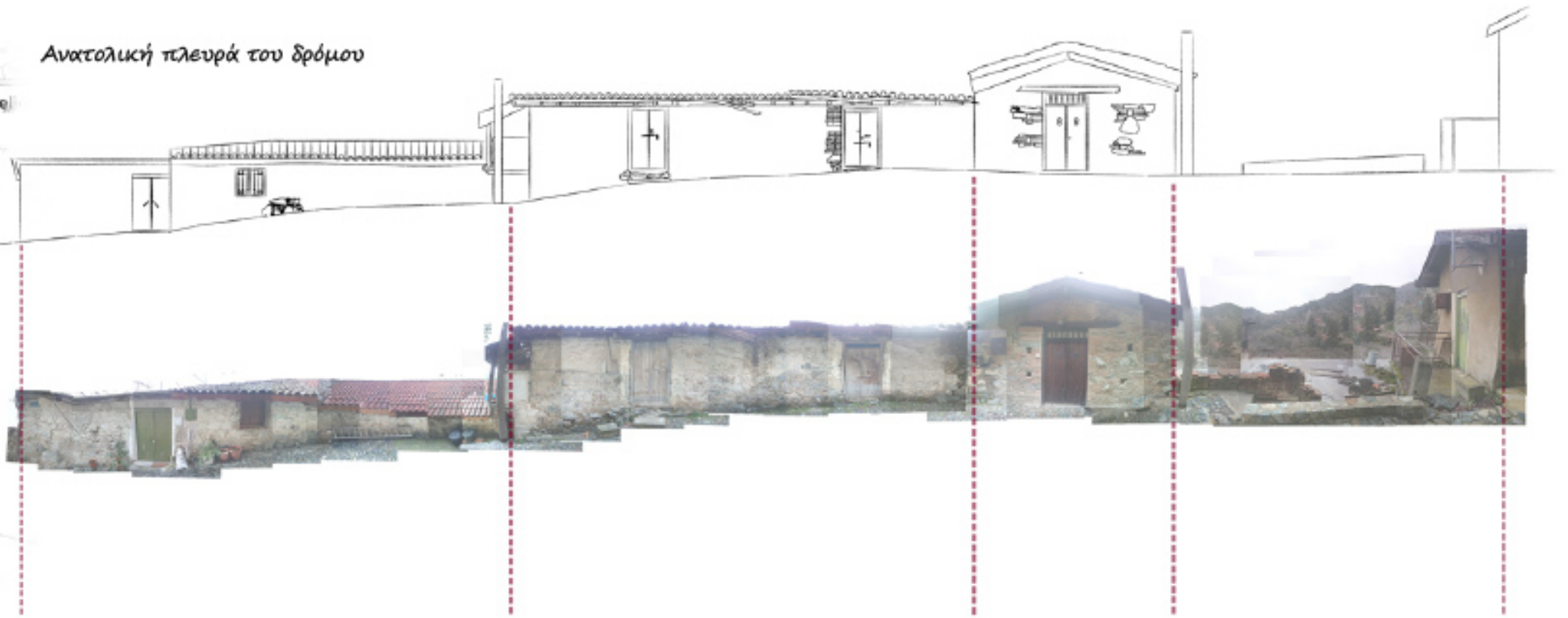
Όψεις στις οποίες υπάρχει μόνο άνοιγμα θύρας

Συγκρίνοντας τις δύο όψεις του δρόμου φαίνεται πως η βορειοδυτική όψη του δρόμου παρουσιάζει τα περισσότερα ανοίγματα. Η νοτιοανατολική όψη παρουσιάζεται να είναι πιο συμπαχής και με λιγότερα ανοίγματα παραθύρων. Τόσο στην βορειοδυτική όψη όσο και στην νοτιοανατολική όψη του δρόμου το συνεχές της όψης διακόπτεται με την δημιουργία ανοίγματος που γίνεται είτε λόγω διασταύρωσης δρόμου είτε λόγω υπαίθριας αυλής που συνορεύει με την κατοικία.

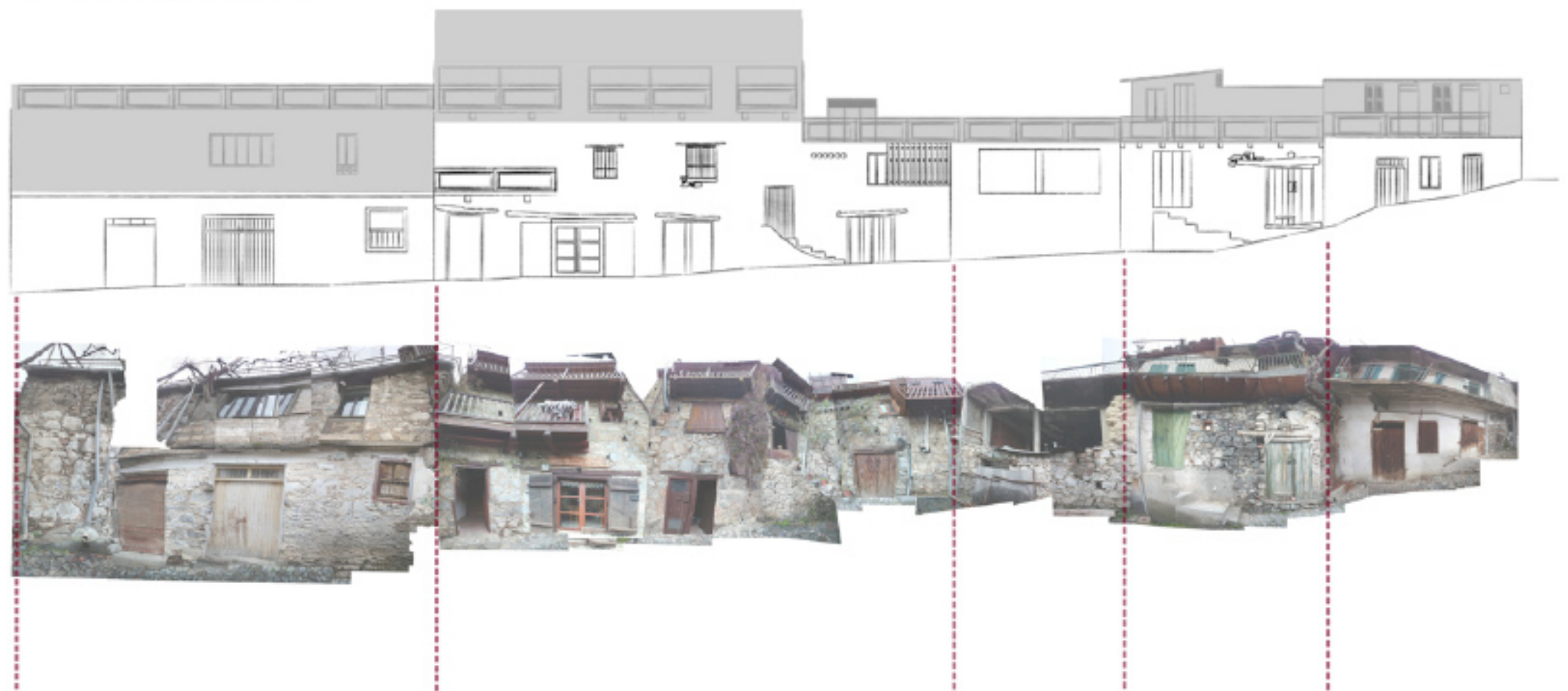
Οδός Ανδρέα Κανάρη

Ανατολική πλευρά του δρόμου

Δυτική πλευρά του δρόμου

- η αλλαγή ιδιοκτησίας γίνεται αντιληπτή από την υψομετρική διαφορά των στεγών

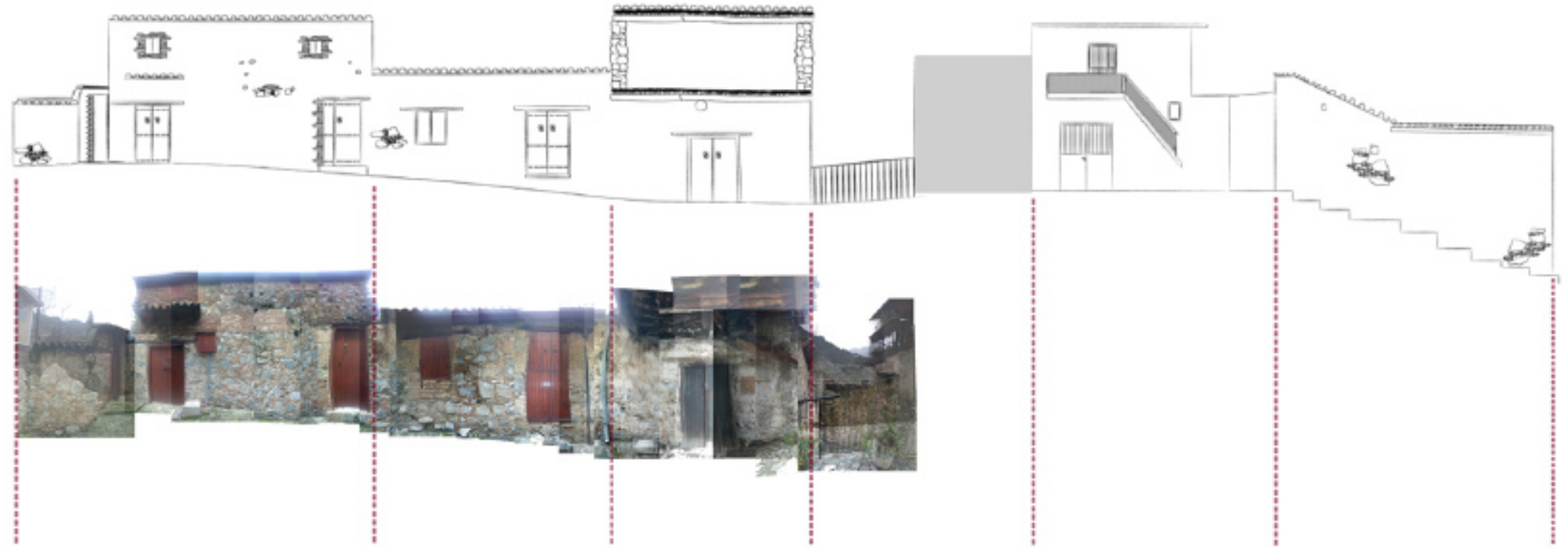
- η αλλαγή ιδιοκτησίας γίνεται αντιληπτή από την αλλαγή της τοιχοποιίας

- η αλλαγή ιδιοκτησίας γίνεται αντιληπτή από την προεξοχή της μίας κατοικίας από την άλλη.

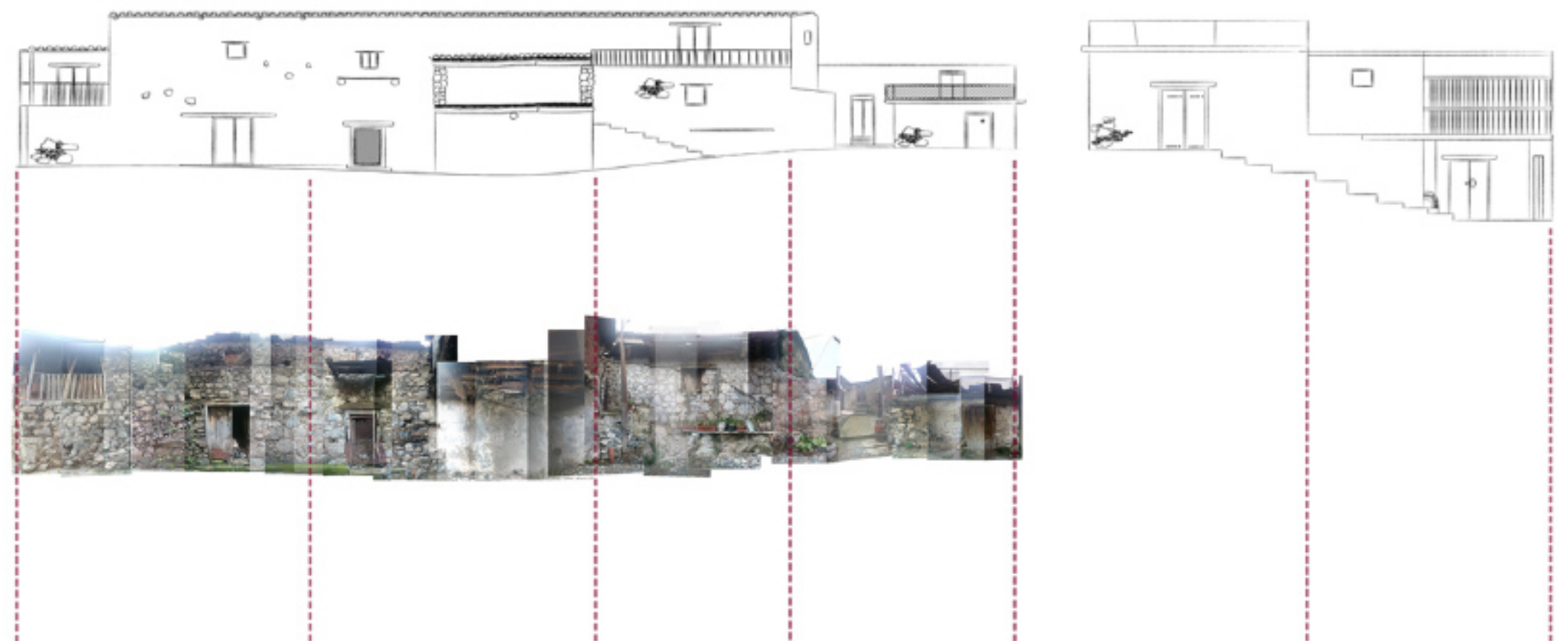
Οδός Μάρκου Δράκου

Νοτιοανατολική πλευρά του δρόμου

Βορειοδυτική πλευρά του δρόμου

- η αλλαγή ιδιοκτησίας γίνεται αντιληπτή από την αλλαγή της τοιχοποιίας

- η αλλαγή ιδιοκτησίας γίνεται αντιληπτή από την υψομετρική διαφορά των στεγών

Αναγνώριση χρήσεων και χρωματική ανάλυση όψης

Οδός Ανδρέα Κανάρη

Ανατολική πλευρά του δρόμου

-Στοιχεία όπως η υλικότητα της τοιχοποιίας, το μέγεθος και η ποιότητα της πόρτας αλλά και το επίπεδο της στέγασης του συγκεκριμένου χώρου μας ενημερώνει για τη χρήση του που φαίνεται να ήταν στάβλος.

-Η επιλογή του συγκεκριμένου επιπέδου για την στέγαση του στάβλου γινόταν συνειδητά από τους κατοίκους έτσι ώστε να εκμεταλλεύονται ανώτερα επίπεδα για κατοίκηση και τα κατώτερα τα οποία είχαν σκληρό έδαφος για να στεγάζουν τα ζώα τους. Επιπλέον παρατηρείται η τοποθέτηση της εισόδου του στάβλου με τέτοιο προανατολισμό ώστε να αποκρύπτεται από την όψη του δρόμου.

Η ανατολική όψη του δρόμου χρωματίζεται κυρίως από τα ζωντανά χρώματα των κεραμιδιών, των πράσινων θυρών και φυτών αλλά και τα πιο μουντά χρώματα των γκριζωπών λιθών και του φυσικού χρώματος του ξύλου

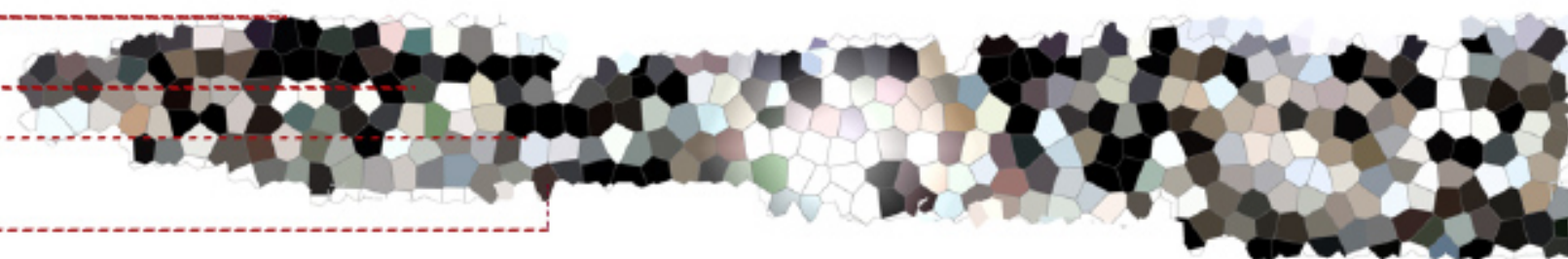
Δυτική πλευρά του δρόμου

Η δυτική όψη του δρόμου χρωματίζεται κυρίως από τα μουντά χρώματα των θυρών που αφήνουν το φυσικό χρώμα του ξύλου και από το γκριζωπό χρώμα της τοιχοποιίας

-Στοιχεία όπως το μικρό μέγεθος και η ποιότητα της πόρτας του συγκεκριμένου χώρου μας ενημερώνει για τη χρήση του που φαίνεται να ήταν στάβλος.

-Το ιδιαίτερο σε αυτήν την περίπτωση είναι ότι υπάρχουν δύο ανοίγματα για τον σταύλο.

Αναγνώριση χρήσεων και χωματική ανάλυση όψης

Οδός Μάρκου Δράκου

Βορειοδυτική όψη δρόμου

- Αρσέρες: τοποθετούνται συνήθως στους αποθηκευτικούς χώρους άρα μπορούμε να υποθέσουμε ότι αυτός ο χώρος είναι αποθηκευτικός χώρος

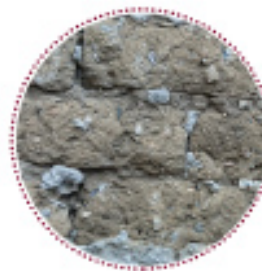
Η βορειοδυτική όψη του δρόμου χρωματίζεται κυρίως από τα κοκκινωπά χρώματα των θυρών και τούβλων αλλά και από το γκριζωπό χρώμα της τοιχοποιίας

Νοτιοανατολική όψη δρόμου

- Στοιχεία όπως το μικρό μέγεθος αλλά και η υλικότητα του παραθύρου προσδίδουν την χρήση του χώρου ως στάβλος

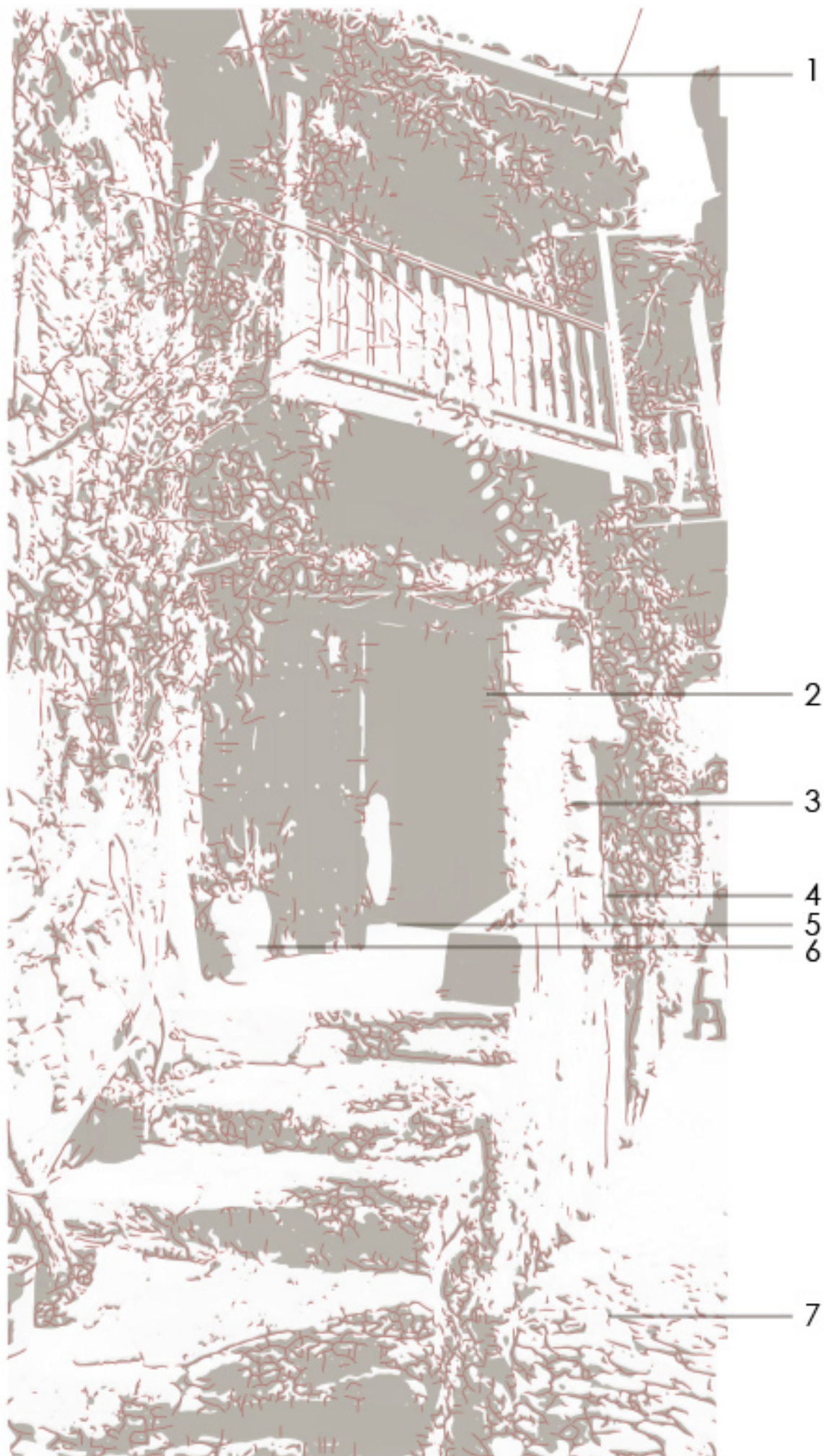
Η νοτιοανατολική όψη του δρόμου χρωματίζεται κυρίως από τα μουντά χρώματα του ξύλου και της τοιχοποιίας

Οδός Μάρκου Δράκου

Οδός Ανδρέα Κανάρη

<p>Ανοίγματα</p>			<p>Στον δρόμο του Ανδρέα Κανάρη κατοικούσαν κυρίως άτομα με μεγαλύτερη οικονομική ευχέρεια, εφόσον παρατηρείται η ύπαρξη περισσότερων νεόκτιστων κατοικιών αλλά και η δημιουργία 3ου ορόφου σε σχέση με την οδό Μάρκου Δράκου όπου ο μέγιστος αριθμός ορόφων είναι 2.</p>
<p>Στέγαση</p>			<p>Στην οδό Ανδρέα Κανάρη παρουσιάζονται περισσότερες κεκλιμένες οροφές γεγονός που υποδηλώνει πως τα κτήρια της οδού Μάρκου Δράκου είναι παλαιότερα</p>
<p>Υψόμετρα</p>			<p>Μέσα από τις τυπολογίες που φανερώνουν τον τρόπο χειρισμού των επιπέδων μιας κατοικίας προκύπτει το συμπέρασμα ότι η εξωτερική σκάλα δείχνει οικονομική ευμάρεια αφού δείχνει διαχωρισμό στάβλου - κατοικίας. Οι οικονομικά άνετες οικογένειες είχαν την πολυτέλεια να διαχωρίζουν την κατοικία τους από τον στάβλο σε αντίθεση με τις πιο φτωχές οι οποίες στέγαζαν στάβλο και κατοικία στον ίδιο χώρο.</p>
<p>Ιδιοκτησία</p>			<p>Ο διαχωρισμός ιδιοκτησίας και στους 2 δρόμους γίνεται αντιληπτός μέσω της διαφοροποίησης της οροφής, της αλλαγής της πέτρας της τοιχοποιίας αλλά και μέσω των όγκων των κατοικιών που σε ορισμένες περιπτώσεις προεξέχουν ο ένας από τον άλλο.</p>
<p>Χρωματισμοί</p>			<p>Οι χρωματικές αποχρώσεις των όψεων σε όλο το χωριό είναι παρόμοιες. Φυσικά χρώματα δημιουργούν μια χρωματική παλέτα που χαρακτηρίζει το χωριό του Ασκά. Όλο το χωριό δίνει μια ομοιόμορφη εικόνα στον επισκέπτη.</p>
<p>Χρήσεις</p>			<p>Οι όψεις μέσα από τα πιο πάνω σε ενημερώνουν για την χρήση του εσωτερικού τους, για τον τρόπο οικοδόμησης του κτηρίου, για τον διαχωρισμό ιδιοκτησίας κ.α.</p>

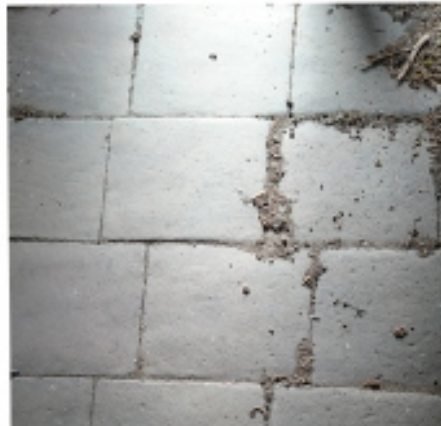
Υλικά

Τα υλικά που χρησιμοποιούνταν για το κτίσιμο των σπιτιών του χωριού Ασκάς αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της αρχιτεκτονικής τους υπόστασης και του γενικότερου χαρακτήρα της περιοχής.

Η γεωμορφολογία του εδάφους και η βλάστηση της περιοχής επηρέαζε έντονα την επιλογή των οικοδομικών υλικών. Τα υλικά αυτά παράγονται από την φύση, επομένως είναι φυσικό επακόλουθο πως κάθε ορεινή ή πεδινή περιοχή στην Κύπρο έχει το δικό της αρχιτεκτονικό χαρακτήρα λόγω των υλικών που έχει στην διάθεσή της. Η βαριά τοπική πέτρα του βουνού, ο γνωστός αργόλιθος και το ξύλο αποτελούν τα κατ' εξοχήν βασικότερα υλικά της αρχιτεκτονικής του Ασκά.

Στην συνέχεια της παρούσας εργασίας θα αναλυθεί αναλυτικότερα η υλικότητα κάθε τμήματος της κατοικίας, του δαπέδου, της τοιχοποιίας, της στέγης και των ανοιγμάτων.

Υλικότητα δαπέδων

Όταν οι κάτοικοι είχαν την ανάλογη οικονομική ευχέρεια, το δάπεδο των σημαντικών χώρων της κατοικίας τους ήταν φτιαγμένο από ψημένες χωμάτινες πλάκες ή από επεξεργασμένες πέτρες τοποθετημένες γραμμικά. Στις περιπτώσεις όπου ο χώρος της κατοικίας αποτελούσε και τον χώρο του στάβλου, το δάπεδο δεν είχε καμία επεξεργασία. Δάπεδο ήταν η αυτούσια επιφάνεια του βουνού επικαλυμμένη με τέφρες χώμα και άχυρο. Στο κατώι το πάτωμα ήταν χωμάτινο και κατά τόπους με ανώμαλη πέτρινη επιφάνεια. Στα ανώγεια μετά τον 18ο αιώνα, το πάτωμα αποτελείτο από πλάκες χωμάτινες πλευράς 30εκ. ψημένες στα καμίνια.

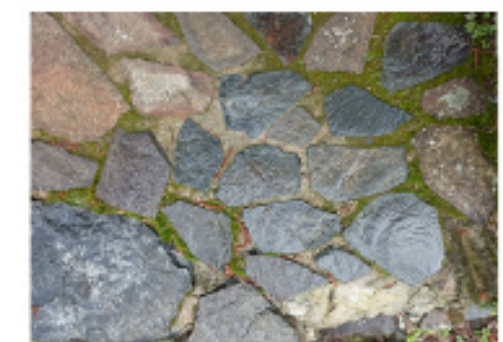
Όταν η κατοικία είχε εσωτερική σκάλα, αυτή ήταν συνήθως φτιαγμένη από ξύλο το οποίο επεξεργαζόταν από τους κατοίκους. (Σημ: Στην φωτογραφία παρουσιάζεται ξύλινη σκάλα αναπαλαιωμένης παραδοσιακής κατοικίας εγκεκριμένης από την πολεοδομία.)

Τα μπαλκόνια των κατοικιών ήταν φτιαγμένα από ξύλινα σανίδια τοποθετημένα με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να έχουν το μικρότερο δυνατό μήκος. Συχνά αναγραφόταν σε πέτρινη πλάκα στο δάπεδο της κατοικίας η ημερομηνία ολοκλήρωσης της οικίας.

Υλικότητα δρόμων

Τα στενά δρομάκια του χωριού Ασκάς μοιάζουν να είναι στρωμένα με ένα πέτρινο μωσαϊκό που απλώνεται μπροστά από κάθε κατοικία. Σκληρές πέτρες κάθε μεγέθους συνδυάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να αφήνουν όσο το δυνατόν λιγότερα κενά μεταξύ τους και προσαρμόζονται ανάλογα στην κλίση του βουνού. Η πέτρα που χρησιμοποιείται για τα δρομάκια αποτελεί το ίδιο υλικό από το οποίο είναι φτιαγμένη η τοιχοποιία των κατοικιών με αποτέλεσμα την ομαλή εναρμόνιση μεταξύ και την γενικότερη ομοιομορφία του χωριού.

Τοιχοποιία

Λόγω εξοικονόμησης χώρου, εργατικού δυναμικού, υλικών αλλά και λόγω των μεγάλων δυσκολιών κατά το κτίσιμο, οι γείτονες κατασκεύαζαν συνεργατικούς τοίχους με αποτέλεσμα τα σπίτια να είναι κολλημένα το ένα στο άλλο. Βασικό υλικό οικοδόμησης της τοιχοποιίας ήταν η τοπική πέτρα και το ψημένο τούβλο. Το πάχος των τοίχων κυμαίνεται κυρίως στα 50-60εκ. Σε μερικά σημεία των τοίχων στην εξωτερική πλευρά χρησιμοποιούσαν ξύλο μήκους 2 μέτρων και διαστάσεων 10 επί 15 εκατοστών για μέγιστη αντοχή και τοποθετούνταν οριζόντια προσφέροντας αντισεισμική προστασία στο σπίτι. Για τα ενδιάμεσα σημεία χρησιμοποιούσαν πετρούλλες, πηλό και ματσαγγάνια και είχαν ως χρήση να συσκόλλουν τη λιθοδομή. Λόγω της κατασκευής τους, είχαν τρομερή απομόνωση και περιόριζαν το τσουχτερό κρύο το χειμώνα και τη ζέστη το καλοκαίρι.

Σημαντικό στοιχείο για το κτίσιμο τοίχων με λιθοδομή ήταν η κατάλληλη επιλογή της πέτρας για κάθε σημείο ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι κατά το κτίσιμο της τοιχοποιίας ήταν απαραίτητη η συνεργασία δύο οικοδόμων ώστε ο ένας να βρίσκεται στο εσωτερικό του και άλλος εξωτερικά. Η σύνδεση της τοιχοποιίας στις γωνιές γινόταν με εγκάρσια τοποθετημένες πέτρες. Κάποια άλλα υλικά που παρατηρούνται είναι τα κεραμίδια τα οποία προσέδιδαν ιδιαίτερη ομορφιά στο εξωτερικό των κτιρίων. Το 1940-1960 οι πετρόχτιστοι τοίχοι καλύπτονται και ασπρίζονται με γύψο.

Επίσης σε κάποια κτίσματα παρατηρούνται τα "τζιβέρτια", που ήταν παραδοσιακές κυψέλες από κυλινδρικά δοχεία, καμωμένα σε αρκετά σημεία στους εξωτερικούς τοίχους.

ξύλο οριζόντια τοποθετημένο

τοπική πέτρα

ψημένο τούβλο

Διαγραμματική επικράτεια πέτρας

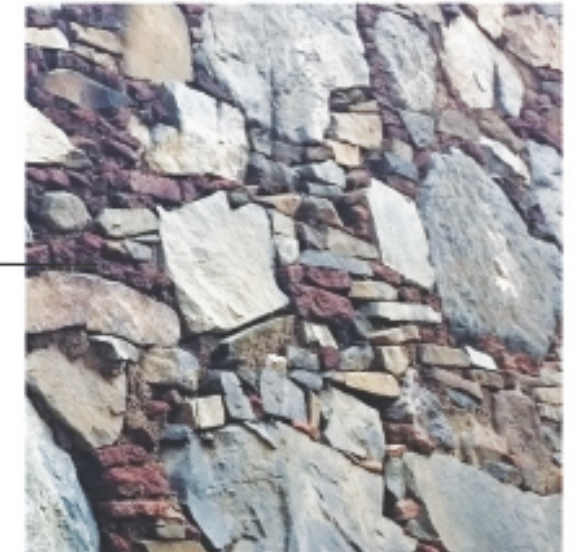
Διαγραμματική επικράτεια πηλού

Διαγραμματική επικράτεια τούβλου

"Γεμισιά" από πετρούλλες, πηλό και ματσαγγάνια

Σύνδεση τοίχων - εγκάρσια τοποθετημένες πέτρες

Στάμνες ενσωματωμένες σε τοίχους

Τοίχος επικαλυμμένος με γύψο

"Τζιβέρτια" - παραδοσιακές κυψέλες

Σε ελάχιστες περιπτώσεις εμφανίζεται ως οικοδομικό υλικό το πλιθάρι

Συνόπαρξη τοιχοποιίας διαφορετικής υλικότητας. Μέσω της υλικότητας του τοίχου είναι διακριτή η χρονολογική διαφορά οικοδόμησης των δύο τοίχων.

Εξωτερική όψη στέγη όπου είναι εμφανή τα κεραμίδια το χύμα και τα καλάμια

Νευκά που υποβαστώνει τα βολίτζια

Σιδάτζια τα οποία τοποθετούνται πάνω από τα βολίτζια

Ψημένο κεραμίδι ορθογωνικού σχήματος

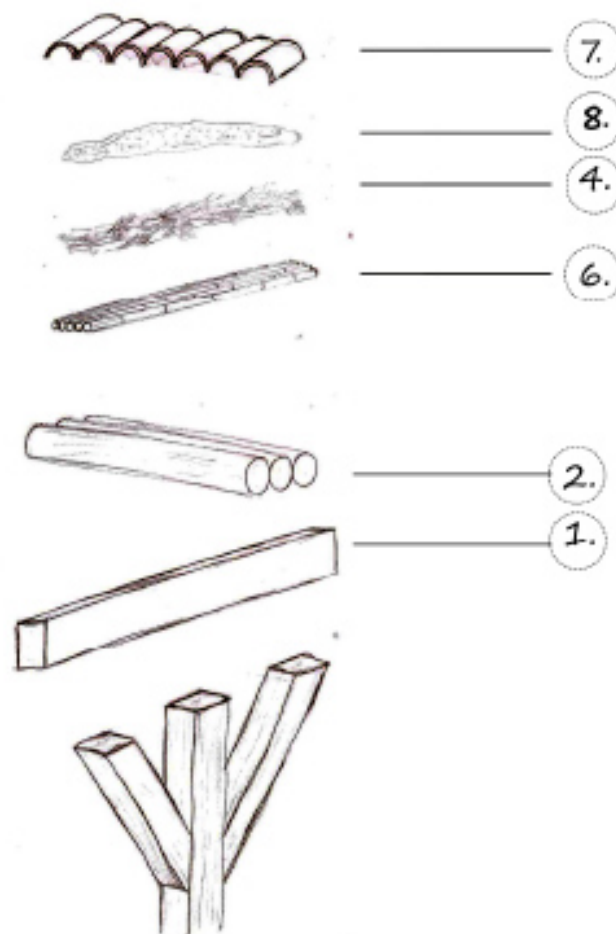
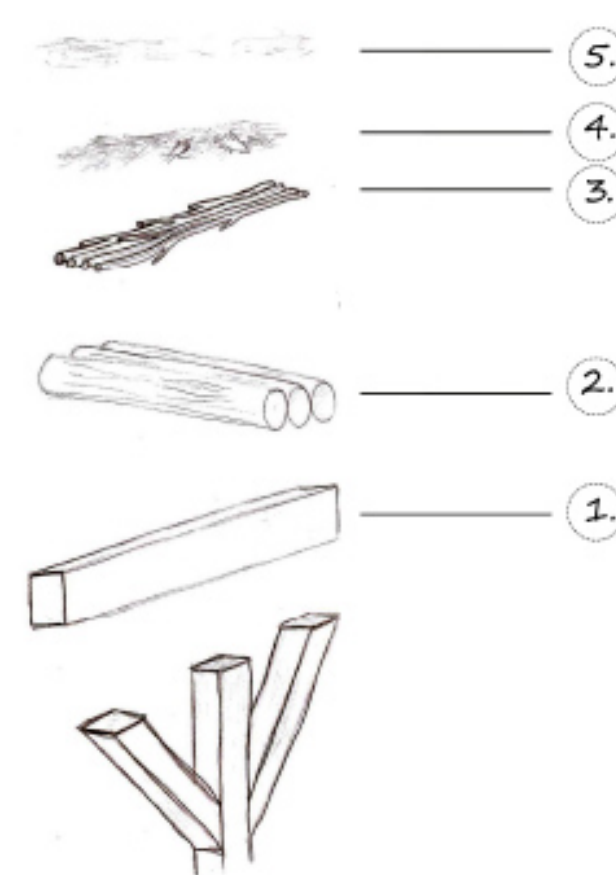
Ψημένο κεραμίδι ημικυκλικού σχήματος

Στύλος στήριξης στέγης με νευκά

Στέγη φτιαγμένη από καλάμια

Στέγαση - Αποδόμηση οροφής

Για τον τρόπο στέγασης των κατοικιών ακολουθείτο μια συγκεκριμένη διαδικασία τοποθέτησης των υλικών. Τα υλικά που αποτελούν την παραδοσιακή οροφή των κατοικιών του Ασκά είναι η νευκά, τα βολίτζια, τα σιδάτζια, τα φτερίτζια, το χύμα και τέλος τα κεραμίδια. Παρακάτω παρουσιάζεται η σειρά με την οποία τοποθετούνται τα υλικά υλικά αλλά και ο ρόλος τους.

1. "Νευκές": μεγάλη δοκός μήκους 6-10m που είχε θέση συνληθως στο μέσο του χώρου και στήριζε τα βολίτζια.

2. "Βολίτζια": κορμοί κυρίως από πεύκο και πλάτανο με διάμετρο 9-12 cm, επεξεργασία με καταρράκτη: ειδικό εργαλείο

3. "σιδάτζια": χοντρά κλαδιά λατζιάς ενωμένα/πλεκτά τοποθετούνταν πάνω από τα "βολίτζια" ενωμένα χωρίς να αφήνουν απόσταση μεταξύ τους

4. "φτερίτζια": είναι κλαδιά που υπήρχαν άφθονα στη περιοχή. Δημιουργούν ένα σύμπλεγμα ελαφριού υλικού και μικροχώρων αέρα που εξουδετερώνει με φυσικό και αποτελεσματικό τρόπο την υπερθέρμανση.

5. "Χύμα": πάχους 10-12 cm, από τη περιοχή του Κάμπου και της Αμπελιάς. Το χύμα δουλεμένο με νερό και αποξηραμένο στον ήλιο σε συνδυασμό με τα "φτερίτζια" έχει ισχυρή μονωτική ισχύ.

- Στα μέσα του 18ου αιώνα τα σιδάτζια αντικαταστάθηκαν από:

6. "καλάμια" τα οποία έβρισκαν άφθονα στους καλαμιώνες των ποταμών

7. "κεραμίδια" (μεγαλύτερη αντοχή - προστασία), προστέθηκαν τον 18ο αιώνα αφού οι κάτοικοι έκτισαν καμίνια στα σπίτια τους και τα έψηναν μόνοι τους.

8. "πηλός" χρησιμοποιόταν για να κολλήσουν τα κεραμίδια.

Τα βολίτζια και οι νευκές που ήταν χοντρά ξύλα προμηθεύονταν και μεταφέρονταν από το δάσος που βρισκόταν 7-8 km από το χωριό.

Συγκεκριμένα, συνηθέστερες περιοχές ήταν το Δάσος Αδελφοί και η τοποθεσία Αγίου Γεωργίου.

Η πιο πάνω διαδικασία γινόταν κατά το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Σεπτεμβρίου, το "λιπόφεγγο" όπως ονομαζόταν από τους ντόπιους. Λεγόταν ότι αυτή τη περίοδο μπορούσε να βρει κανείς ψηλούς και ίσιους κορμούς. Οι κορμοί ήταν από πλάτανους και πεύκους. Το 1940-1960 οι στέγες σπιτιών γίνονταν από πλάκα μπετόν.

Ανοίγματα- πόρτες

Όσο αφορά τα ανοίγματα, βασικό υλικό ήταν το ξύλο το οποίο έχει τριπλάσια μονωτική ισχύ σε σχέση με τα σύγχρονα μονωτικά κουφώματα P.V.C. Συνήθως οι θύρες είχαν χαμηλό ύψος όταν έκρυβαν εντός τους στάβλο και ψηλότερες όταν αποτελούσαν την κυρίως είσοδο της κατοικίας.

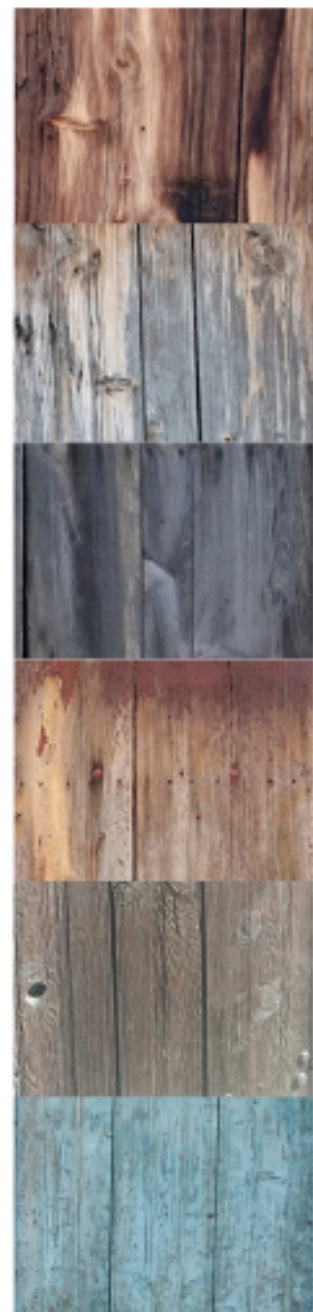
Τα ανώφλια δημιουργούνταν από δύο ξύλα, χοντρά κλαδιά δέντρου ή σανίδι. Στο κατώι παρατηρούνται ψηλές και πλατιές πόρτες, οι λεγόμενες "γκαμηλόπορτες".

Στην εξώπορτα τοποθετείτο αριστουργηματική κλειδαριά, η λεγόμενη "ομηρική κλειδαριά", ένα κλειδί και το μαντάλι με το οποίο ανοιγόταν από την εσωτερική πλευρά η πόρτα. Επίσης, οι θύρες και οι παραστατοί σκαλίζονταν και διακοσμούνταν με μεγάλη τέχνη. Πολλές φορές η διακόσμηση αποτελούσε στοιχείο οικονομικής ευμάρειας.

Η κατασκευή προεξημένη, ενώ γινόταν προεπάθεια να δοθεί κάτι το ξεχωριστό στην όψη του σπιτιού.

1940 - 1960 : Λεπτότερου πάχους ξύλο και χρώματος μπλε ή πράσινου.

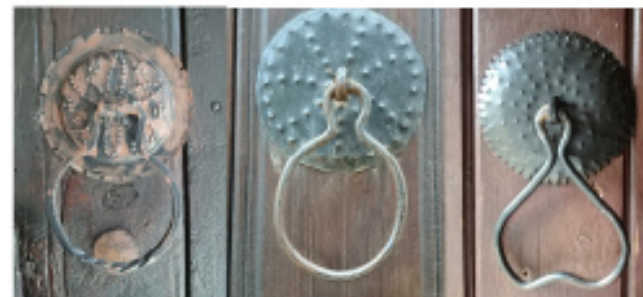
Στο πάνω μέρος υπήρχε φεγγίτης από γυαλί.

Αποχρώσεις ξύλων

Διακόσμηση

Λεπτομέρεια πόρτας

Ομηρική κλειδαριά

Σύμβολα

Κατασκευή πόρτας και παραθύρων
 Τόσο οι πόρτες όσο και τα παράθυρα κατασκευάζονταν από πολλά ξύλινκα σανίδια τα οποία τοποθετούνταν κάθετα και συνδέονταν το ένα με το άλλο με την χρήση των λεγόμενων "ζυγιών". Ζυγίο είναι το οριζόντια τοποθετημένα ξύλα τα οποία με καρφία στηρίζουν τα κάθετα σανίδια.

Κατασκευή παραθύρου

Μονόφυλλο

Δίφυλλο

Ανοίγματα- παράθυρα

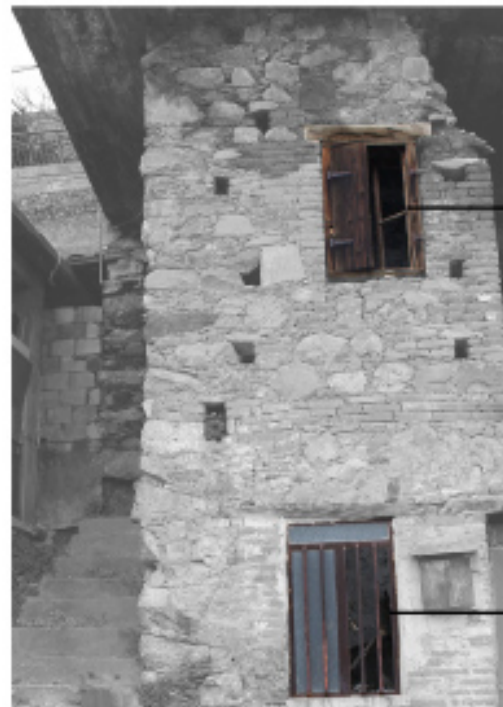
Στα παράθυρα βασικό υλικό ήταν επίσης το ξύλο. Τα παράθυρα ήταν συνήθως στενά, αφού το πλάτος τους ήταν περίπου 50-60cm. Επιπρόσθετα, τα παράθυρα άνοιγαν προς τα μέσα, και ήταν δίφυλλα ή μονόφυλλα.

Τα παραθυρόφυλλα ήταν μια απλή κατασκευή από χοντρά σανίδια τα οποία ενώνονταν με το δικιαζί (δηλαδή το ξύλο που καρφωνόταν οριζόντια στο πίσω μέρος).

Το 1940 - 1960 χρησιμοποιείτο λεπτότερο πάχους ξύλο και χρώματος μπλε ή πράσινου. Επιπλέον κατά την περίοδο του '60 τα ανοίγματα ήταν δίφυλλα με γυαλί στο εσωτερικό και είχαν ξύλινα παραθυρόφυλλα στο εξωτερικό.

Σε πολλές περιπτώσεις παρατηρείται η τοποθέτηση ξύλινων καγκέλων στην μέση για προστασία των μικρών παιδιών και είχαν αρκετό χώρο, ώστε να κάθεται στο εσωτερικό η νοικοκυρά και να συνομιλεί με τις γειτόνισσες.

Βιβλιογραφία:
- "Σταύρος και Αγάθη και Χρόνια", Έγγραφο Τμήματος, (Επίσημο: Βίβλος Διεύθυνσης Αρχών, Αττικής 2007)σελ.

Δίφυλλο με γυαλί

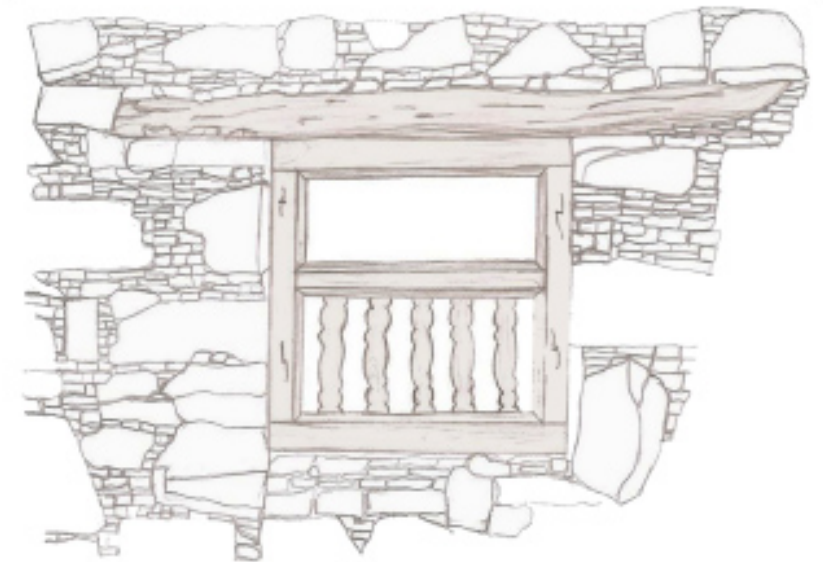
Χρήση νέων υλικών

Μετεγενέστερες επεμβάσεις

Ξύλινα καγκελάκια

Υλικά

Υλικά όπως πλαστικό, μέταλλο, τούβλο, πλέγμα και άλλα χρησιμοποιούνται από τους κατοίκους για διάφορες χρήσεις. Γενικότερα, υλικά διάφορων μορφών, υφής και διαστάσεων αποκτούσαν επιπλέον χρήσεις από τις προβλεπόμενες εφόσον η έλλειψη υλικών ενθάρρυνε τους κατοίκους να χρησιμοποιούν παλιά αντικείμενα με ευρηματικό τρόπο. Τέτοια υλικά ήταν χρήσιμα στους κατοίκους για αισθητικούς λόγους, επιπλέον προστασία, διευκόλυνση στην πρόσβαση, αποθήκευση αλλά και περίφραξη.

